

ENGLANTILAINEN TIEDOTUSTUTKIMUS - KOHTEITA JA TEKIJÖITÄ

Hieman yli kymmenen vuotta sitten, ns. opiskelijaliikehännän merkkipuonna 1968, brittiläinen historioitsija Perry Anderson (1) kuvasi maansa tieteellis-intellektuaalista tilaa seuraavasti:

"Britannian porvarillisen yhteiskunnan kulttuuri on organisoitunut sellaisen keskuksen ympärille, jota ei ole - ja se on sellainen kokonaisteoria siitä itsestään, jonka olisi pitänyt olla joko klassinen sosiologia tai kansallinen marxismi. ...Seurauksena oli kaksi anomalista tulosta, näkyvä osoitus tyhjiöstä. Valkoisten emigranttien aalto vyöryi Englannin älyllisen elämän matalan lakeuden yli valloittaen alueen toisensa jälkeen, kunnes tätä perinteisesti saarellista kulttuuria hallitsivat eri kaliberein maanpakolaiset. Samanaikaisesti keskuksen puuttuminen tuotti sarjan rakenteellisia vääristymiä perinteisten oppialojen luonteessa ja yhteyksissä. Filosofia rajoittui kielen tekniseksi inventaarioksi. Poliitiikan teoria leikautui samalla irti historiasta. Historia erotettiin poliittisten aatteiden tutkimuksesta. Psykologia asetui niiden vastapainoksi. Taloustiede erotettiin sekä poliitiikan teoriasta että historiasta. Estetiikka redukoitui psykologiaksi."

Toimikoon Andersonin karkea - ehkä karrikoitukin - kuvaus perspektiivin luoja (ei selitettävänä tekijänä) siihen intellektuaaliseen kulttuuriin, jonka ympäröimänä brittiläinen tiedotustutkimus on kehittynyt.

Koska brittiläinen tiedotustutkimus on ymmärtääkseni välittynyt varsin hyvin suomalaiseseen tiedotusopin tutkimusyhteisöön, pyrin seuraavassa hahmottelemaan ainoastaan joitakin brittiläiselle tutkimukselle tyypillisiä yleis-

piirteitä. Yleiskuva jää väistämättä esitteleväksi, ulkokohtaiseksi, sillä erilaisten "koulukuntien", tutkimusalueiden jne. yksityiskohdaisempi tarkastelu vaatisi systemaattisempaa analyysia kuin mihin tässä on mahdollisuus. - Erittäin hyvän näköalan brittiläisen tutkimuksen nykytilaan tarjoaa Media, Culture & Society -journali, jonka ensimmäinen vuosikerta (1979) on vahvasti brittiläispainotteinen. - Rajoitun siis seuraavassa tiedotustutkimukseen empiirisesti määriteltynä kajoamatta aloihin, joilla mahdollisesti olisi relevanssia suomalaiselle tiedotusopin tutkimukselle.

Tiedotustutkimus ei ole koskaan saanut yhtä vankkaa jalansijaa brittiläisessä akateemisessa yhteisössä kuin erilaiset tiedotusopilliset variaatiot esimerkiksi USA:n yliopistoissa. Maasta ei löydy yhtään yliopistollista tiedotusopin ainelaitosta. Sen sijaan kolmen yliopiston yhteydessä toimii tutkimuskeskus, joista kunkin voi katsoa omistautuvan joko kokonaan tai huomattavalta osalta tiedotustutkimukseen. Nämä ovat Leicesterin yliopistossa toimiva Centre for Mass Communication Research, Leedsin yliopistossa toimiva Centre for Television Research ja Birminghamin yliopistossa toimiva The Centre for Contemporary Cultural Studies. (2) Vaikka mainitut laitokset sekä määrällisesti että laadullisesti muodostavat tutkimuksen keskiön, hajautuu merkittävä osa tutkimusta eri

yliopistollisiin laitoksiin ja oppiaineisiin ja muihin korkeamman opetuksen instituutteihin. Akateemista tutkimusta leimaa siis instituutionaalisen perustan eriytymättömyys. Lisäksi on tietysti muistettava markkinateollisuuden suorittama "tiedotustutkimus", samoin kuin BBC:n ja ITV:n tutkimusosastot, jotka eivät ainakaan tähän saakka ole osoittaneet merkkejä halusta "akateemistaa" tutkimustoimintaansa, joka tällä hetkellä on lähes puhtaasti päiden laskeamista.

Tiedotusoppitiedettä tai tiedotusopin oppiainetta brittiläisistä yliopistoista on siis turha lähteä etsimään. Aivan viime vuosina tosin muutamien yliopistojen opetusohjelmiin on ilmaantunut kursseja, joista on käytetty nimekettä Media Studies. Sen lisäksi muutamit ns. polytechnic-instituutit (3) tarjoavat tutkintoon johtavan ohjelman nimikkeellä Communication Studies. Mutta esimerkiksi Leicesterin keskuksessa voi suorittaa ainoastaan vuoden mittaisen M.A.-tutkinnon sekä tohtoriopintoja. Tutkinto on pelkästään teoreettinen ilman käytännöllisiä tavoitteita. Sen sijaan esimerkiksi Polytechnic of Central London, joka julkaisee joulukuussa Media, Culture & Society, tarjoaa kolmen vuoden pituisen käytännöllis-teoreettisen tutkinnon. Tutkinnon tarkoituksena ei kuitenkaan ole kouluttaa toimittajia (4) brittiläisen perinteen mukaisesti.

Brittiläiselle tiedotustutkimukselle onkin tyypillistä, että se on kehittynyt täysin irrallaan journalismikoulutuksesta. Maasta puuttuu yliopistollinen toimittajakoulutus. On vaikea arvioida, onko tämän journalismiyhteyden puuttumisella ollut olennaisia sisällöllisiä vaikutuksia tiedotustutkimuksen suuntautumiseen. Todennäköisesti se on ainakin "hidastanut" tiedotustutkimuksen eriytymistä omaksi tutkimusalakseen. Kumpikaan osapuoli, journalistit sen enempää kuin tutkijatkaan, ei näytä kokevan keskinäisen yhteyden puuttumista varsinaisena korjausta vaativana ongelmana: perinteisesti brittiläiset journalistit ovat olleet varsin penseitä akateemisen journalismikoulutuksen idealle ja vastaavasti, pienen otoksen perusteella arvioituna, myös tiedotustutkijat

suhtautuvat journalismikoulutuksen akateemistamiseen epäilevästi niin periaatteelliselta kuin "reaalipoliittiseltakin" kannalta.

Tiedotustutkimuksen (ja -opin) instituutionaaliset ja organisatoriset puitteet ilmentävät ainakin osittain konkreettisesti vallitsevaa näkemystä, joka "kieltää" tiedotusopin suvereenina tieteenä tai edes itsenäisenä tutkimusalana. Yleistä suhtautumista kuvaa hyvin Leicesterin keskuksen johtajan James Halloranin (5) määritelmä oman laitoksensa paikasta:

"Keskuksen perustamisesta saakka olemme painottaneet, että joukkotiedotus on kiinnostuksen alue pikemminkin kuin oppiaine ja että useat oppiaineet voivat auttaa tämän kiinnostuksen alueen ymmärtämisessä. ...On kuitenkin korostettava, että tämän monitieteisen suuntautumisen hyväksyminen ei merkitse sen kieltämistä, että joukkotiedotustutkimus on legitimi tutkimusalue tai että erikoistuneet projektit ja erikoistuneet laitokset ovat välttämättömiä."

Luonnehdinta kuvaa varsin adekvaatisti myös itse tutkimuksen tilaa. Tutkimuksien teoreettis-metodologiset perustat määrittävät pitkälti kunkin tutkijan akateemisen tausta mukaan (olipa se sitten psykologiaa, sosiologiaa, englantilaista kirjallisuutta tai muuta sellaista). Esimerkiksi monet tutkimukset journalistien ammattikunnasta (6) ovat yhtä paljon tiedotustutkimusta kuin ammattien sosiologiaa (occupational sociology) tai tiedotusvälineiden organisaatioiden tutkimusorganisaatiososiologiaa (7).

Suomalaistyyppinen tutkimuskohde-keskustelu on brittiläisessä maaperässä varsin vierasta. Toisenlaisesta painotuksesta kertoo esimerkiksi Goldingin ja Murdockin (8) ohjelmaajulistus:

"...käsityksemme mukaan emme tarvitse teoriaa joukkotiedotuksesta vaan yhteiskuntateorian, joka tuottaisi ohjaavia propositioita ja tutkimusta niillä alueilla, joista olemme kiinnostuneita. ...Emme siis peräänkuuluta sitoutumista sosiologian oppiaineeseen sellaisena, kuin se on tällä hetkellä institutionalisoitunut akateemisessa yhteisössä, vaan sitoutumista niihin peruskysymyksiin, jotka aluperin antoivat sysäyksen sosiologialle; kysymyksiin kulttuurijärjestelmien ja taloudellisten ja sosiaalisten muodostumien välisistä suhteista, kysymyksiin sosiaalisen ja kulttuurisen uusintamisen dynamiikasta ja kysymyksiin muutoksen ja ristiriitojen lähteistä."

Tutkimuksen heikko instituutionaalinen asema on merkinnyt "ulkopuolisen" rahoituksen merkittävää asemaa tutkimuksen materiaalisen pohjan luojana. Tämä saattaa osaltaan selittää ns.

puhtaasti teoreettisen tutkimuksen vähäistä osuutta. Poikkeuksen muodostaa Birminghamin keskus, jossa valtaosa tutkimuksesta aina viime aikoihin saakka on ollut melkein yksinomaan teoreettista.

Brittiläiset tiedotustutkijat katsovat, että eräs syy tiedotustutkimuksen alikehittyneisyyteen on erityisesti BBC:n väheksyvä, jopa vihamielinen suhtautuminen yleensä tutkimukseen ja erityisesti akateemiseen tutkimukseen. (9) Vielä seitsemänkymmentäluvun alussa Sir Charles Curran, tuolloinen BBC:n pääjohtaja, kieltäytyi jyrkästi näkemästä tutkimusta yleisradiotoiminnan olennaisena osana argumentoiden Halloranin (10) mukaan seuraavasti:

"...that the Corporation would be quite wrong to use the license fee provided by viewers and listeners 'for basic research', or 'to look into viewers' heads'".

Asenteet eivät juurikaan ole muuttuneet uuden vuosikymmenen nyt alkaessa.

Karkeasti ottaen nykyinen tiedotustutkimus voidaan "tiedeperustaltaan" jakaa kahteen kategoriaan kuten edellä jo viittasin: yhtäältä ns. yhteiskuntatieteellinen (erityisesti sosiologinen) ja toisaalta ns. kulttuuri- ja kirjallisuuskriittinen perinne (viimeksi mainittu on kehittynyt lähinnä historiatieteestä ja kirjallisuustieteestä), joiden molempien sisällä luonnollisesti löytyy niin erilaisia marxilaisia kuin ei-marxilaisiakin virtauksia.

Yhteiskuntatieteellisen tiedotustutkimuksen synty on tavallaan looginen tulos brittiläisen yhteiskuntatieteen yleisestä pragmaattis-reformistisesta suuntauksesta. Perinteisesti yhteiskuntatiede on nähnyt tehtäväkseen sosiaalisten ongelmien (tasa-arvon puutteet, köyhyys jne.) ratkaisemisen. Yhteiskuntatiede on toisin sanoen ollut sosiaalipoliittista tutkimusta. Joukkotiedotuksen (erityisesti television) ekspansio 1950- ja 1960-luvuilla herätti lisääntyvää huolestumista joukkotiedotuksen mahdollisista vaikutuksista: yhteiskuntatiede "kutsuttiin apuun" analysoimaan uutta sosiaalista kysymystä. Näin alkoi vähitellen kehittyä joukkotiedotukseen erikoistuva yhteiskuntatieteellinen tutkimus. (Sosiaalipoliittisen leiman antaminen tässä ei merkitse, että yhteiskuntatieteel-

linen tutkimus yleensä tai tiedotustutkimus erityisesti olisi kehittynyt pelkästään administratiivisena tutkimuksena, vaan yhtä tärkeää on ollut ns. kriittinen elementti, lazarsfeldiläisessä merkityksessä.)

Mainitsemani sosiaalipoliittinen tausta selittää muun muassa tiedotustutkimuksen laajan kiinnostuksen sellaisiin ongelmiin kuin television vaikutus lapsiin tai väkivalta ja joukkotiedotus. Myös Leicesterin tutkimuskeskuksen perustaminen vuonna 1966 selittyy tästä taustasta. Lisääntynyt huoli television vaikutuksista johti vuosikymmenen alussa nimitetyn televisiotutkimuksen komitean (11) suositteluun erityisen tutkimuskeskuksen perustamista. Keskuksen kolme ensimmäistä tutkimusprojektia olivatkin perinteisiä vaikutustutkimuksia, erityisenä ongelmana television vaikutukset nuoriin. Vaikka keskuksen (ja yleensä brittiläisen tiedotustutkimuksen) tutkimusprofiili seitsemänkymmentäluvulla onkin muuttunut moni-ilmeisemmäksi, on sosiaalipoliittisella tutkimuksella varsin merkittävä asema laitoksen tutkimusohjelmassa. Useat keskuksen projektit edustavat eräänlaista sosiaalista markkinatutkimusta, joka selvittelee joukkotiedotuksen "positiivisia" käyttömahdollisuuksia yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisessa (esimerkiksi työttömien informointi koulutusmahdollisuuksista, terveyskasvatus, maahanmuuttajien kielienopetus jne.) tai yhteiskunnallisen toiminnan aktivoimisessa (niin sanottu social action research). Kriittisen sosiaalipoliittisen tutkimuksen kiinnostuksen kohteina ovat esimerkiksi joukkotiedotuksen antama kuva "hyvinvointivaltiosta" tai organisoidun rasmin käsittely joukkotiedotusvälineissä. Tutkimusten avulla pyritään valottamaan sitä tapaa, jolla yhteiskunnallista eriarvoisuutta tuotetaan ja uusinnetaan ideologisesti, tai sitä tapaa, jolla poliittinen kulttuuri vastaa kehittyneen kapitalistisen yhteiskunnan taloudelliseen kriisiin.

Keskuksen muiden tutkimusten teemat voidaan lyhyesti kuvata seuraavasti: joukkotiedotuksen talouden, organisaation ja teknologian rakenteelliset muutokset (12), joukkotiedotuksen ja kulttuurin tuotanto ja niiden rakenteelliset

määritykset (13).

Yhteiskuntatieteellisen tiedotustutkimuksen kokonaiskuvasta ei sovi unohtaa tälläkin hetkellä varsin merkittäviä psykologisia ja sosiaalipsykologisia (14) ja valtio-opillisia suuntauksia. Erityisesti Jay Blumlerin (15) valtio-opilliset tutkimukset poliittisesta käyttäytymisestä ja joukkotiedotuksesta ovat löytäneet hedeelmällisen kaikupohjan hallitsevasta brittiläisestä yhteiskuntapoliittisesta ajattelusta. Selityksenä on epäilemättä hänen vaalimansa pluralistinen yhteiskuntanäkemyksensä.

Hieman erilaisesta näkökulmasta tarkasteltuna brittiläisestä tiedotustutkimuksesta piirtyvä kuva, jossa korostuvat seuraavat kolme seikkaa. Tutkimus on ollut vahvasti empiirisävyä; tutkimuksen kohteena on ollut brittiläinen "joukkotiedotustodellisuus". Tutkimus on selvästi enemmän painottanut joukkotiedotuksen "tuotteiden" analyysia kuin sen rakenteellisia ja organisatorisia näkökohtia ja vielä niin, että päähuomio on ollut ns. dokumentaaristen sanomien, erityisesti uutisten analyysissa. (16) Kolmanneksi, tutkimus on korostuneesti kiinnittänyt huomiota yleisradiotoimintaan (17), erityisesti BBC:hen muiden joukkotiedotus- ja kulttuurisektoreiden ja -laitosten kustannuksella. Osaselityksenä on epäilemättä BBC:n poikkeuksellisen tärkeä merkitys brittiläisessä kulttuurissa samoin kuin sen erityislaatuinen poliittinen asema. Tärkeämpi tekijä on kuitenkin eräs brittiläiselle yhteiskuntatieteelle ominainen piirre, nimittäin eräänlainen "teoreettinen nurkkakuntaisuus". Yhteiskunta-analyysissa on käytetty keskeisinä organisoivina käsitteinä "kansakuntaa" ja "kansallisuutta" (esimerkiksi yhteiskuntaluokkien välinen konflikti on määritelty nimenomaan kansakunnan sisäiseksi ongelmaksiksi). Brittiläinen yhteiskunta on määritelty poliittiseksi ja ideologiseksi kokonaisuudeksi, jossa valtion rooli politiikan sfäärissä nousee korostuneesti esille. Samalla kun tämä on johtanut esimerkiksi BBC:n poliittis-ideologisen roolin ylikorostumiseen tutkimuksessa (ja myös teorianmuodostuksessa), on seurauksena ollut joukkotiedotuksen ja kulttuurin kansainvälistymisen väheksyminen. (18)

Erityisesti viisi- ja kuusikymmentäluvuilla

lisääntynyt valtion taloudellinen interventio kulttuurin alueelle on ollut omiaan korostamaan valtion ja valtioapparaattien keskeisyyttä yhteiskuntateorioissa ja ohjaamaan tiedotustutkimusta valtion ja joukkotiedotuksen suhteiden erittelyyn.

Kun marxilaisuus erityisesti seitsemänkymmentäluvulla astui brittiläiseen yhteiskuntatieteen harjoitukseen, tapahtui se althusserilais-poulantzaslaisena mähinnousuna. Althusser - ja hänen seuraajansa - tarjosivat tavallaan sofistikoituneen teoreettisen perustan pysytellä yhteiskunta-analyysissa kansakunnan tasolla ja korostaa valtiota ideologis-poliittisena apparaattina ja yhteiskunnallisten suhteiden pääorganisaattorina. (19) Tiedotustutkimuksen puolella "althusserilaisuus" ei saanut otetta niinkään yhteiskuntatieteellisessä kuin ns. kulttuurialueen suuntauksessa. Koko viisi- ja kuusikymmentäluvun brittiläinen "tiedotustutkimus" oli itse asiassa populaarikulttuurin tutkimusta. Kuten edellä mainitsin syntyi kulttuuritutkimus modernissa muodossaan kirjallisuustieteen ja sosiaalhistorian sekoituksena. Tradition perustan luojina olivat luonnollisesti sellaiset nimet kuin Raymond Williams (20), Richard Hoggart (21) ja E.P. Thompson (22). Synnyin taustaan liittyi samanlainen "yhteiskunnallinen huolestuminen" kuin yhteiskuntatieteellisenkin tutkimuksen muodostumiseen. Molempia suuntauksia voisi kuvata "uhritutkimukseksi". Yhteiskuntatieteellinen tutkimussuunta näki tietty erityisryhmät, erikoisesti lapset ja nuoret laajenevan joukkotiedotuksen uhreiksi. Kulttuuritutkimus huolestui työväenluokan kulttuurista, jonka se näki jäävän modernin populaarikulttuurin jalkoihin.

Kulttuuritutkimuksen institutionaalisenä kotipaikkana on kuusikymmentäluvun puolivälissä perustettu Birminghamin tutkimuskeskus, jonka ensimmäisenä johtajana toimi Richard Hoggart. Käymättä läpi kulttuuritutkimuksen teoreettis-paradigmaattista kehitystä (23) todettakoon lyhyesti, että keskuksen tutkimus muuttui seitsemänkymmentäluvulla Stuart Hallin johdolla vahvasti marxilaiseksi teoreettisävyiseksi tutkimukseksi. Intellektuaalisina oppi-isiinä ovat olleet niin Gramsci, Lukács kuin Althusser

ja yleensä Kanaalin yli mähinnousun tehneet ranskalaiset strukturalistit, semiootikot ja lingvistikot.

Keskuksen tutkimus ei siis ole primaaristi joukkotiedotustutkimusta, vaan yleensä kulttuuristen ilmiöiden ja muotojen tutkimusta. (24) Viestinnälliset ilmiöt käsitteellistetään nimenomaan kulttuuriteorioista lähtien - vastakohtana yhteiskuntatieteelliselle analyysille, joka korostaa sosiaalisten suhteiden primaarisuutta. Teoreettisesti kulturalistit pysyttelevät varsin tiukasti ideologis-poliittisessa sfäärissä korostaen sen "suhteellista itsenäisyyttä". Talouden asettaminen paradigmaattiseksi sfääriksi merkitsee heille väistämättä ekonomistista reduktiota. (25) Lähestymistapaa kuvatkoon esimerkiksi Connellin määritelmä joukkotiedotuksesta (26):

"Tiedotusvälineet kuuluvat ennen kaikkea ideologian alueeseen. Ne materialisoivat ideologisen käytännön eri muotoja, joilla on 'ihmisten tietoisuus' raaka-ainekseen."

Ideologian nostaminen joukkotiedotusanalyysin lähtökohdaksi (entry point) on metodologisesti merkinnyt tutkimuksen redukoitumista melkein yksinomaan tekstianalyysiksi irrallaan joukkotiedotuksen tuotanto- ja kulutussuhteista. Toisin sanoen, tuotanto- ja kulutussuhteita ei alisteta systemaattiseen analyysiin, vaan niitä "luetaan tekstin läpi". (27).

Tiedotustutkimuksen kentällä kulturalistit käyvät eräänlaista teoreettista kylmää sotaa kahdella rintamalla: vastapelureina ovat yhteiskuntatieteilijät (erityisesti sosiologit) yleensä ja marxilaisen tradition sisällä ns. poliittisen taloustieteen edustajat, jotka ovat saaneet lempinimen "economic reductionists". (28)

Pähkinänkuoressa poliittisen taloustieteen kritiikki kulturalismia kohtaan on seuraava: "...koska kulturalistit lähtevät ajatteluperinteestä, joka käsitteellistää kulttuurin ei vain taloudesta, materiaalisen tuotannon ja jaon piiristä erilliseksi, vaan sille suorastaan vastakkaiseksi alueeksi, he eivät ole vain yleensä itse täydellisesti lyöneet laimin taloudellista analyysia, vaan siirtyessään marxismiin he ovat vahvistaneet läntisen marxismin pyrkimyksiä työntää taka-alalle sitä, mikä on ollut keskeistä, nimittäin Poliittista Taloustiedettä, ja tehdä siitä 'vulgaariksi' tai 'ekonomismiksi' kirottua reunaehto." (29)

Tämän teoreettisen keskustelun teemat ovat

siten tuttuja - juuri niitä samoja, joiden ympärillä tiedotusopillinen keskustelu on pyörinyt niin meillä kuin muuallakin. Poliittinen taloustiede on astumassa vasta ensimmäisiä teoreettisia ja empiirisiä askeleitaan. Brittiläisessä kulturalistisessa kontekstissa askeleet ovat kuitenkin tärkeitä ensiaskeleita kohti "painotuksen periaatteellista muuttamista" lainatakseni Nicholas Garnhamin (30) sanoja.

Koska useimpien (kaikkien?) suomalaisten tiedotusoppineiden kielellinen kompetenssi mahdollistaa omakohtaisen tutustumisen brittiläiseen tiedotustutkimukseen, en yritä arvioida, onko meillä mitään opittavaa Englannin tiedotustutkimukselta. Teoreettisesti inspiroivinta on epäilemättä kulturalistien ja poliittisen taloustieteen edustajien tarjoamat kehitelmät - ja teoreettiset debatit. Myös empiiriset tutkimukset tarjoavat varsin relevanttia ja käyttökelpoista substantioivaa tietoa teoreettisesti mielenkiintoisissa kysymyksissä. Esimerkiksi monet joukkotiedotuksen tuotantoon liittyvät tutkimukset pyrkivät konkretisoimaan yleensä kulttuurituotannon rakenteellisten määritysten ja toimintatasoisen vallankäytön välistä problemaatiikkaa ja koskettelevat näin tärkeää teoreettista kysymystä vallan ja kontrollin käsitteellistämistä joko rakenteellisesti tai instrumentaalisesti. (31)

Mutta: tiedotusoppietien mullistavan paradigman hakuretki brittiläiseen tiedotustutkimukseen osoittautuu todennäköisesti turhaksi, jos sitä joku joskus yrittäisi.

Leena Paldán

VIITTEET:

- (1) ANDERSON, P. Components of the national culture. *New Left Review*, 50 (July-August), 1968, s. 56.
- (2) Keskusten vakinaisen henkilökunnan määrä on erittäin pieni. Leicesterin keskuksessa työskentelee johtajan lisäksi 6 vakinaista tutkijaa, Leedsissä johtajan lisäksi yksi ja Birminghamissa johtajan lisäksi kaksi vakinaista tutkijaa.
- (3) Polytechnic-instituutit antavat korkeampaa opetusta, mutta ovat käytännöllisemmin suun-

- tautuneita kuin yliopistot.
- (4) Laitos itse toteaa: "Kurssia ei ole mitenkään suunniteltu tuottamaan sopivasti kouluttuja työntekijöitä tiedotusvälineteollisuudelle." Käytännössä opetus vaikuttaa kuitenkin hyvin paljon journalistikoulutuksen tyyppiseltä - tamperelaisittain määriteltynä. Noin kaksi kolmasosaa opinnoista on akateemisia, yksi kolmasosa käytännöllisiä.
- (5) Centre for Mass Communication Research, University of Leicester, Report for the period 1976-78, s. 7.
- (6) Ks. erityisesti TUNSTALL, J. *Journalists at work*. London 1971, sekä *The Westminster lobby correspondents*. London 1970. (Aikaisemmat Tunstallin tutkimukset käsittelivät kalastajien ammattikuntaa.) Myös Philip ELLIOTTin seuraavat tutkimukset: *The sociology of the professions*. London 1972; *Professional ideology and social situations* (teoksessa ESLAND, G. et al. (eds.). *Mass communication and society*. London 1977); *Media organizations and occupations: an overview* (teoksessa CURRAN, J. et al. (eds.). *Mass communication and society*. London 1977); *Professional ideology and organisational change: the journalist since 1800* (teoksessa BOYCE, G. et al. (eds.). *Newspaper history: from the 17th century to the present day*. Essex 1978).
- (7) Ks. erityisesti BURNS, T. *The BBC. Public institution and private world*. Trowbridge & Esher 1977.
- (8) GOLDING, P. & MURDOCK, G. *Theories of communication and theories of society*. *Communication Research*, 5 (3), 1978, ss. 340, 354.
- (9) Vallitsevia asenteita kuvaa esimerkiksi, että BBC kielsi aluksi Burns'n (emt., viite 7) tutkimuksen tulosten julkaisemisen. Ks. mainitun teoksen esipuhe, ss. ix-xviii. Ks. myös KATZ, E. *Social research on broadcasting: proposals for further development*. BBC 1977; HALLORAN, J. *Further development - or turning the clock back?* *Journal of Communication*, 28 (2), 1978. Tässä ei ole mahdollista puuttua brittiläiselle yhteiskunnalle tyypilliseen akateemiseen ja muun älymystön väliseen "antagonistiseen" suhteeseen.
- (10) HALLORAN, J., emt., s. 128.
- (11) Yksi keskuksen perustamiseen johtaneista argumenteista, jotka komitea (Television Research Committee) esitti, oli, että "juuri tällaisista keskuksista hallitus ja muut voisivat löytää mahdollisuuden kehittää tutkimusta, joka on välttämätöntä, että julkisen vallan toimenpiteille joukkotiedotusvälineiden kehittämiseksi ja käyttämiseksi saataisiin terve perusta." (CMCR, Report..., emt., s. 9.)
- (12) Rakenteellisista muutoksista ks. erityisesti MURDOCK, G. & GOLDING, P. *For a political economy of mass communications* (teoksessa MILIBAND, R. & SAVILLE, J. (eds.). *The socialist register 1973*. London 1974); *Beyond monopoly: mass communication in the age of conglomerates* (teoksessa BEHARRELL, P. & PHILO, G. (eds.). *Trade unions and the media*. Norfolk 1977); *Capitalism and culture* (tulossa). Brittiläisen lehdistön kehityksestä yleensä ks. BOYCE, G. et al. (eds.). *Newspaper...*, emt., sekä viestintäpoliittisemmin painottunut CURRAN, J. (ed.). *The British press: a manifesto*. Norfolk 1978. - Leicesterin keskuksen tutkimukset joukkotiedotuksen teknologisista muutoksista ovat vahvasti markkinatutkimuspainotteisia (esimerkiksi tutkimukset kaapelitelevisiosta, viewdatasta jne.).
- (13) Tuotantoo liittyvät tutkimukset pyrkivät "ylittämään" ns. konspiraatioteoreettiset näkemykset tuotannon ja tarjonnan välisistä suhteista. Ks. esim. ELLIOTT, P. *The making of a television series: a case study in the sociology of culture*. London 1972. GOLDING, P. & ELLIOTT, P. *Making the news*. London 1979. TRACEY, M. *The production of political television*. East Kilbride 1978. Parhailleen keskuksessa on käynnissä myös laaja vertaileva tutkimus brittiläisestä ja länsi-saksalaisesta journalistien ammattikunnasta (tutkijana P. Elliott) sekä tutki-

- mus television draamatuotannosta, jossa G. Murdock pyrkii analysoimaan tuotannon sosiaalisen organisaation ja tarjonnan välisiä suhteita (välitysproblematiikka) sekä älymystön sosiaalista funktiota. - Keskuk- sessa käynnissä olevista projekteista ja yleensä brittiläisen tiedotustutkimuksen tämän hetkistä teemoista, ks. PYE, S. (ed.). *Current British research on mass media and mass communication. Register of ongoing and recently completed research.* Leicester Documentation Centre for Mass Communication Research, December 1979.
- (14) Tämän suunnan klassikoita edustavat H. Himmelweit, ks. esim. HIMMELWEIT, H. et al. *Television and the child.* Oxford 1958, sekä W. BELSON, jonka tutkimuksista merkittävimmät ovat *The impact of television.* Norwich 1967, ja *TV violence and the adolescent boy.* Surrey 1978.
- (15) Ks. esim. GUREVITCH, M. & BLUMLER, J.G. *Linkages between the mass media and politics: a model for the analysis of political communication systems* (teoksessa CURRAN, J. et al. (eds.). *Mass communication and society, emt.*); BLUMLER, J. & GUREVITCH, M. & IVES, J. *The challenge of election broadcasting.* Leeds 1978.
- (16) Esimerkiksi: SCHLESINGER, P. *Putting 'reality' together.* BBC news. Essex 1978, joka on myös etnografinen tutkimus yleensä uutisten tuotannosta. GLASGOW UNIVERSITY MEDIA GROUP. *Bad news.* London 1976, sekä *More bad news.* London 1980. COHEN, S. & YOUNG, J. (eds.). *The manufacture of news. Social problems, deviance and the mass media.* Trowbridge & Esher 1973.
- (17) Ks. esim. Lord Asa BRIGGSin neliosainen BBC:n historiikki *The history of broadcasting in the United Kingdom.* BURNS, T. *The BBC...*, emt. Mielenkiintoinen autobiografien teos on CURRAN, C. *A seamless robe: broadcasting philosophy and practice.* London 1979. Ks. myös P. SCANNELLIN ja D. CARDIFFIN artikkeleita jorunalissa Media, Culture & Society, 2 (1), 1980. Esimerkkinä television tarjonnan semioottisesta analyy- sista, ks. FISKE, J. & HARTLEY, J. *Reading television.* Suffolk 1978.
- (18) Tilanne on tosin tällä hetkellä muuttumassa, unohtaa ei sovi esimerkiksi Tunstallin tutkimusta "mediaimperialismista", TUNSTALL, J. *The media are American.* London 1977.
- (19) Tässä ei ole mahdollista puuttua varsin mielenkiintoiseen kysymykseen siitä, miten brittiläiselle yhteiskunnalle spesifi poliittinen konstellatio ja erityisesti brittiläisen vasemmiston analyysi yhteiskunnallis-poliittisesta tilanteesta on vaikuttanut teoreettiseen suuntautumiseen yhteiskuntatieteissä ja päinvastoin.
- (20) Erityisesti teokset *Culture and society* (1958) ja *The long revolution* (1961). Myöhemmistä tooreettisista kehittälyistä ks. esim. *Marxism and literature.* Oxford 1977, sekä tulossa oleva *Essays on cultural materialism* (New Left Books).
- (21) Erityisesti HOGGART, R. *The uses of literacy.* 1957.
- (22) THOMPSON, E.P. *The making of the English working class.* 1963.
- (23) Ks. JOHNSON, R. *Histories of culture/theories of ideology: notes on an impasse* (teoksessa BARRETT, M. et al. (eds.). *Ideology and cultural production.* London 1979) sekä HALL, S. *Cultural studies: two paradigms.* Media, Culture & Society, 2 (1), 1980.
- (24) Keskuksen tutkimukset liittyvät esimerkiksi kulttuurihistoriaan, koulutukseen, kielitieteellisiin kysymyksiin, joukkotiedotukseen, "naistutkimukseen" (Women's Studies) jne. Keskus julkaisee jorunalia Working Papers on Cultural Studies. Tiedotusopillisesti kiinnostavinta materiaalia löytyy seuraavista teoksista: HALL, S. et al. *Policing the crisis.* Macmillan 1978. CLARKE, J. et al. (eds.). *Working class culture, studies in history and theory.* Hutchinson 1979. CENTRE FOR CONTEMPORARY CULTURAL STUDIES. *On ideology.* Hutchinson 1978. - Kulturalistien julkaisufoorumina yleensä mainittakoon myös aikakausjulkaisut Screen ja Screen Education.
- (25) Ks. erityisesti HALL, S. *Culture, the*

- media and the ideological effect (teoksessa CURRAN, J. et al. (eds.). Mass communication and society, emt.) sekä edellä mainitut (viite 24) teokset. Lähestymistapaa kuvaa myös HALLin artikkeli The economic and the political in Marx's theory of classes (teoksessa HUNT, A. (ed.). Class & class structure. Lawrence & Wishart 1977).
- (26) CONNELL, I. Monopoly capitalism and the media (teoksessa HIBBIN, S. (ed.). Politics, ideology and the state. Lawrence & Wishart 1978), s. 75.
- (27) Esim. FISKE, J. & HARTLEY, J. Reading..., emt.
- (28) Ks. esim. CONNELL, I. Monopoly..., emt., sekä HILL, J. Ideology, economy and the British cinema (teoksessa BARRETT, M. et al. (eds.). Ideology..., emt.).
- (29) GARNHAM, N. Editorial. Media, Culture & Society, 1 (2), 1979, ss. 119-120. Ks. myös Garnhamin artikkeleita Contribution to a political economy of mass-communication samassa numerossa sekä GOLDING, P. & MURDOCK, G. Ideology and the mass media: the question of determination (teoksessa BARRETT, M. et al. (eds.). Ideology..., emt.).
- (30) GARNHAM, N. Editorial, emt., s. 120.
- (31) Ks. erityisesti GOLDING, P. & ELLIOTT, P. Making the news, emt. Teoreettisesta tarkastelusta ks. MURDOCK, G. Class, power and the press: problems of conceptualisation and evidence (teoksessa HARRY, C. (ed.). The sociology of the press and journalism. University of Keele, painossa).

ARCTIC 138289 AUSTRIA 245978164 % STRIA 2387 H BELG 150001005031 BRAZIL 62243 & 62721 CANADA PATENT 19/559 534613441 - COLUMBIA 1645 6 RE PATEL EL 6115532 FRI 001 1111 11
 CI. BH 3533 & 519971018 P. ANGELES 191981 HLD DETHROU NO. 22355 IND A PATENTED 17214 FAY - INO JAMA 41218 PATF ADPL EN M 2102 1942 B DCL M RE 106 FANSTAR 71 ENIE 107111 09
 RHOD PAT NTEO 20841 JTW AFRICAN PATENT NO 41259 PATENTE 25 WANGI A NO 177640 SV PAT NR 191178 SVIT ZEPOLAND NO 39286 US PATEN 15 2558881 & 31314 UNICHEL PATEN AT 15130 O HLA PAT - 1 SILLONIC
 SPACFW C RENTELIC AD 1785683 67 TW ICEIS 0101454784 BRIT 16 14 7 & 173063 5TH AFRICAN PATENT NO 2-3423 US & 2310104 L6104* OTHER PATENTS PENDING PR NTEO 9 ENGLAND 9 LEFRASE 1969

UNKARIN JOUKKOTIEDOTUKSEN TUTKIMUSKESKUS¹

Joukkotiedotuksen tutkimuskeskus on joukkotiedotuksen ja yleisen mielipiteen tutkimuksen keskus Unkarissa. Se aloitti toimintansa vuonna 1969 Unkarin radion ja television yhtenä osastona, jonka tehtävänä oli soveltava tutkimus ja yleisradiotoiminnan pitkän tähtäimen suunnittelu. Vuodesta 1974 lähtien, jolloin radio ja televisio muutettiin erillisiksi organisaatioiksi, se on hallinnollisesti ollut radion alaisuudessa. Tutkimuskeskuksen yleinen valvonta- ja seurantavertaisuus on annettu radio- ja televisiokomitealle. - Tutkimuskeskuksen tutkimusalueeseen kuuluvat radio, televisio ja lehdistö sekä ei-instituutionaaliset kommunikaation muodot eli joukkotiedotus sosiaalisena kokonaisjärjestelmänä. Yleisen mielipiteen ja tietoisuuden tutkimukset, jotka liittyvät joukkotiedotukseen, on yhdistetty valtakunnallisiin tutkimussuunnitelmiin: tutkimuskeskus on yhteistyössä monien muiden tutkimuskeskusten kanssa ja sen edustajat osallistuvat moniin tieteellisiin toimikuntiin ja yliopisto-opetukseen. Keskus on osallistunut useisiin kansainvälisiin vertaileviin tutkimuksiin ja projekteihin sekä järjestänyt useita tieteellisiä konferensseja. Unkarin joukkotiedotuksen tutkimuskeskus saa Unescon tämän alan laitoksille antamaa tukea.

1 Lyhyt historia

Tutkimuskeskuksen perustamisesta lähtien v. 1969 osastoja oli neljä:

Sosiaalipsykologian osasto. Suurin osa sosiaalipsykologian osaston tutkimuksista kohdistui joidenkin tärkeiden joukkotiedotussanomien vaikutuksen prosessin ymmärtämiseen. Tutkittiin esimerkiksi kuvitteellisten ohjelmien vastaanottoa ja ymmärtämistä. Lisäksi tutkittiin mm. lasten ja joukkotiedotusvälineiden vuorovaikutussuhteita ja television vaikutusta ihmisten välisiin suhteisiin. Osa tutkijoista ja osaston

Tiedot perustuvat vierailuun Unkarin joukkotiedotuksen tutkimuskeskuksessa Budapestissa 14.-28.1.1980.